

Βιοτεχνικά επαγγέλματα στη Θεσσαλονίκη το 1898

TABLE 3
CRAFTS IN SALONICA IN 1898

	Jewish Inde- pendents	Jewish workers	Independents formed by the appren- ticeship institution	Workers formed by appren- ticeship institution	Non- Jewish workers	Workers practising these crafts
Brush-makers	1	4	—	2	—	7
Chair-makers	4	20	1	5	10	40
Coppersmiths	4	4	—	—	20	28
Chest-makers	7	30	1	8	—	46
Shoe-makers	60	180	1	5	200	446
Picture-framers	2	6	—	1	—	9
Tinkers	80	200	—	—	10	290
Stove-setters	2	20	—	7	20	49
Blacksmiths	15	40	—	11	70	136
Clock-menders	10	15	2	—	20	47
Marble-masons	—	—	—	4	30	34
Carpenters	10	80/100	7	27	180	304
Goldsmiths	6	—	2	1	35	44
Braid-makers	5	60 girls	—	4	—	69
House-painters	1	20	—	1	10	32
Book-binders	2	4	1	—	10	17
Saddlers	—	—	—	1	10	11
Tailors	15	85	5	2	190/200	297
Upholsterers	6	20	2	8	40	76
Coopers	—	10	2	—	15	27
Turners	8	24	—	—	—	32
Typographers	—	20	—	5	25	50
Rope-makers	—	—	—	—	20	20
Cutlers	—	—	—	—	10	10
Cartwrights	—	—	—	—	60	60
Tinners	—	—	—	—	30-40	30-40
Founders	—	—	—	—	40	40
Lithographers	1	8	—	—	6	15
Locksmiths	—	—	—	—	6	6
Total	239	850	24	92	1,067	2,272

Πηγή: Έκθεση του Josef Matalon, 1898

Χρονολογική κατάσταση όλων των στατιστικών για τον πληθυσμό της Θεσσαλονίκης

Πηγή	Ημερομηνία	Εβραίοι	Μουσουλμ.	Έλληνες	Άλλοι	Σύνολο
1. Γ. Μωραϊτόπουλος	1870	50.000	22.000	18.000		90.000
2. <i>Bulletin de l'AIU</i>	1876	28.000				
3. <i>Moniteur</i> (Ρουμ. Προξ.)	1880	75.000	25.000		2.500	102.500
4. <i>Bulletin de l'AIU</i>	1880-85	30.000				
5. Α' οθωμαν. απογραφή κ. καζά της Θεσσαλον.	1882-93	34.523	29.489	34.985	4.047	103.544
6. Daoud Levy	1884	48.000				85.000
7. <i>Bulletin de l'AIU</i>	1886-90	36.000				
8. <i>Bulletin de l'AIU</i>	1901	50.000				
9. Βουλγαρικό Ινστ. Εθνογρ.	1901	60.000	25.000	20.000	15.000	120.000
10. Daoud Levy	1902	62.000				126.000
11. Β' οθωμ. απογραφή	1906	47.017	29.665	33.756	4.244	114.683
12. <i>Bulletin de l'AIU</i>	1906	75.000				
13. Εβραϊκή Κοινότητα	1912	70.000				125.000
14. M.M. Bernard	1913	72.000			(78.000)	150.000
15. Απογρ. Ρακτιβάν	1913	61.439	45.889	39.956	10.605	157.889
16. G. Fischer	1914	90.000			(84.758)	174.758
17. <i>Guide de Salonique</i>	1915	95.200	34.000	30.600	10.200	170.000
18. Ελληνική απογραφή	1916	61.400	30.000	68.205	6.100	165.704
19. <i>Guide de Salonique</i>	1917	80.000	20.000	40.000	10.000	150.000
20. Εβραϊκή Κοινότητα	1917	74.000				
21. Αποστολή Hoover	1919	78.570				

Οι ελληνορθόδοξοι της Θεσσαλονίκης

Η ελληνική κοινότητα έπειτα από την εγκατάσταση των σιδηροδρόμων ενισχύθηκε αριθμητικά από ένα πλήθος μικρών ορθόδοξων αποικιών που ήρθαν από όλα τα μέρη της Μακεδονίας και της Ηπείρου και εγκαταστάθηκαν στην πόλη. Οι έμποροι της ενδοχώρας, που έρχονταν να κάνουν προμήθειες, τα 'χαναν κατά κάποιον τρόπο στην μεγάλη αγορά της Θεσσαλονίκης. Εκ φύσεως δύσπιστοι, ήθελαν να έχουν επί τόπου δικούς τους αντιπροσώπους. Από κάθε κωμόπολη ήρθε στην Θεσσαλονίκη ένας αντιπρόσωπος, που επιφορτίστηκε με τις αγορές, τις πωλήσεις, τις αποστολές των συμπολιτών του, των οποίων έγινε ο εκπρόσωπος και ο αποκλειστικός πράκτορας και συνάμα ο οδηγός και ο σύμβουλος. Ο εντολοδόχος εφάρμοζε αυστηρά τοπικιστικά κριτήρια στην επιλογή του προσωπικού του, έπαιρνε στην δουλειά του υπαλλήλους και υπηρέτες που κατάγονταν μόνο από το μικρό του μέρος. Γύρω του και χάρη σ' αυτόν, συγκροτήθηκε μια μικρή αποικία. Όταν έκανε περιουσία, γινόταν εκείνος ο ίδιος έμπορος, ίδρυε πλούσιους εμπορικούς οίκους και παραχωρούσε την θέση του μεσάζοντα σ' έναν συμπατριώτη του. Έτσι σχηματίζονταν στην Θεσσαλονίκη μικροσκοπικές αποικίες, πιστές στην γενέτειρα τους, που διοργάνωναν κάθε χρόνο στην πόλη γιορτές, χορούς, υπέρ του σχολείου ή της εκκλησίας του χωριού τους. Ενσωματώνονταν, όμως, όλες στην ελληνική κοινότητα της Θεσσαλονίκης, μετείχαν στην διοίκηση της, συντελούσαν με τις δωρεές τους στην ευημερία της.

Π. Ριζάλ [Ζωζέφ Νεχαμά], *Θεσσαλονίκη, η περιπόθητη πόλη* (Σκόπελος, 1997 [1917]), σ. 161-162.

Χρήστος Χρηστοβασίλης, *Περί Εβραίων* (Αθήνα 1898)

Όλον εκείνο το μυριόστομον πλήθος το ποικίλον κατά το ένδυμα, το κάλυμμα και την υπόδεσιν ωμίλει γλώσσαν τινά ομοιάζουσα την ιταλικήν, χωρίς να είναι καθόλου ιταλική. Ελληνικά και τουρκικά δεν ήκουον καθόλου. Ηπόρουεν εν εμοί και δεν εγνώριζον τι είδους άνθρωποι ήσαν οι συμφυρόμενοι εν είδει μυρμηγκων, διωχθέντων εκ της μυμηγκίας των, και τι είδους γλώσσα ήσαν η ομιλουμένη. ...

Η Θεσσαλονίκη περικλείει όλα τα είδη και τας κατηγορίας των Εβραίων της υψηλίου, κατά πλούτον, τάξιν, ανάπτυξιν, ενδυμασίαν, και χρώμα. Είναι πλήρες μωσαϊκόν του περιουσίου Λαού, ... είναι πλήρες πανδαιμόνιον όλων των εβραϊκών αποχρώσεων. Εν Θεσσαλονίκη υπάρχουν Εβραίοι από πλουσίου πρώτης τάξεως και βιομηχανού πρώτης τάξεως μέχρι του τελευταίου εργάτου, όστις αποθνήσκει της πείνης. ...

Εουδεμία πόλις εν τω κόσμω έχει συγκεντρώσει τοσούτον εβραϊκόν πληθυσμόν, όσον η Θεσσαλονίκη. Δι' αυτό δε θεωρείται νυν αύτη ως πρωτεύουσα της ισραηλιτικής φυλής, ως νέα Ιερουσαλήμ του σημερινού, ίσως δε και των ακολουθών αιώνων. ...

Οι Αδελφοί Αλλατίνη, τέκνα πεφημισμένου επιστήμονος ιατρού, είναι ο τελειότερος τύπος του εκπολιτισθέντος και εξευρωπαϊσθέντος Εβραίου της Ανατολής, τέλειοι gentlemen μεταχειριζόμενοι οίκοι την γαλλικήν και την ιταλικήν γλώσσαν, διαιτόμενοι καθ' όλα ευρωπαϊστί, ουδεμία διάκρισιν ποιούντες μεταξύ ευρωπαϊκών και μη ευρωπαϊκών φαγητών ουδέποτε γνωρίσανες εν τη οικία των τι εστί «τρουφάς». ... Όλη σχεδόν η εμπορική και βιομηχανική εκμετάλλευσις της Μακεδονίας ευρίσκεται εις χείρας των Αδελφών Αλλατίνη, και ό,τι περισσεύει εξ αυτών κάμνουν οι άλλοι όλοι. ...

Εις ουδέν άλλο μέρος του κόσμου θριαμβεύουσι τα εβραϊκά παζάρια, όσον εις την Θεσσαλονίκην. Είς όλα τα άλλα μέρη τα εβραϊκά παζάρια περιορίζονται εις το να ζητεί ο πωλήτης, 50% ή το πολύ, το διπλάσιον της πραγματικής τιμής, πράγματος τινός, εν Θεσσαλονίκη όμως πολύ συχνά οι πωληταί ζητούν... το δεκαπλάσιον! ...

Η Θεσσαλονίκη ευρίσκεται εις αέναον κίνησιν καθ' όλας τας άλλα ημέρας της εβδομάδος, εκτός της του Σαββάτου. Το Σάββατον, αργία, ανάπαυσις, δικαιοστάσιον! Οι δρόμοι, τα καταστήματα, τα εργαστήρια, το τελωνείον, ο λιμήν, ενώ τας άλλας ημέρας είναι πλήρη φωνών, θορύβου, κρότων, κινήσεως, και συμφύρονται άνθρωποι πάσης τάξεως, φυλής και επαγγέλματος, εργαζόμενοι και προσπαθούντες να κερδίσωσι τον επιούσιον άρτον των, ή ν' αυξήσωσι τα κεφάλαιά των. Το Σάββατον άκρα ησυχία.